

Tài liệu tư vấn cho người bệnh

Bóc tách động mạch chủ là gì?

Nguồn: Hameed I, Cifu AS, Vallabhajosyula P. Management of thoracic aortic dissection. JAMA. 2023;329(9):756-757. Malaisrie SC, Szeto WY, Halas M, et al. The American Association for Thoracic Surgery expert consensus document: surgical treatment of acute type A aortic dissection. J Thorac Cardiovasc Surg. 2021;162(3):735-758.
Người dịch: BS Nguyễn Huy Thông. Hiệu đính: BS Bùi Hữu Minh Trí

Bóc tách động mạch chủ xảy ra khi có một vết rách phát triển trong động mạch chủ, một mạch máu lớn phát sinh từ tim và cung cấp máu cho các cơ quan khắp cơ thể. Bóc tách động mạch chủ thường gây ra cơn đau đột ngột dữ dội, đau như xé, như dao đâm ở cổ, ngực, lưng hoặc bụng, tùy thuộc vào vị trí xảy ra vết rách. Sau khi rách, máu có thể đọng lại bên trong thành động mạch chủ, sau đó hình thành các cục máu đông làm hẹp dòng máu chảy trong động mạch chủ, hoặc máu tụ lại có thể gây ra chỗ phình ở thành động mạch chủ, gọi là phình động mạch chủ. Phình động mạch chủ vỡ thường gây tử vong.

Các loại bóc tách động mạch chủ

Bóc tách động mạch chủ thường xảy ra nhất ở phần động mạch chủ kết nối và đi lên từ tim (động mạch chủ lên). Bóc tách động mạch chủ lên có nguy cơ cao biến chứng nghiêm trọng, bao gồm tử vong. Ví dụ, chúng có thể làm giảm lưu lượng máu đến các động mạch cung cấp cho tim, dẫn đến cơn đau tim. Hoặc chúng có thể làm giảm lưu lượng máu đến não, dẫn đến đột quỵ. Bóc tách động mạch chủ lên cũng có thể gây ra các vấn đề với van động mạch chủ, van kiểm soát hướng dòng máu chảy từ tim đến cơ thể.

Bóc tách động mạch chủ cũng có thể xảy ra xa tim hơn, ở phần động mạch chủ đi xuống từ ngực xuống bụng (động mạch chủ xuống). Bóc tách động mạch chủ xuống có thể làm giảm lưu lượng máu đến các cơ quan trong ổ bụng, như là thận hoặc ruột.

Tỷ lệ và các yếu tố nguy cơ đối với bóc tách động mạch chủ

Bóc tách động mạch chủ xảy ra ở 5 đến 10 trên 100 000 người mỗi năm và phổ biến hơn ở nam giới và người lớn tuổi. Yếu tố nguy cơ quan trọng nhất là huyết áp cao, làm tăng áp lực lên thành động mạch chủ. Các yếu tố nguy cơ khác bao gồm xơ vữa động mạch (tích tụ mảng xơ vữa bám bên trong động mạch chủ); phình động mạch chủ có từ trước; van động mạch chủ hai mảnh (van động mạch chủ bất thường chỉ có 2 lá thay vì 3 lá van); sử dụng cocain; chấn thương ở ngực; một số rối loạn di truyền (chẳng hạn như hội chứng Marfan và hội chứng Turner); và một số rối loạn mô liên kết (chẳng hạn như hội chứng Ehlers-Danlos).

Bóc tách động mạch chủ được chẩn đoán và điều trị như thế nào?

Bóc tách động mạch chủ có thể được chẩn đoán bằng hình ảnh học như chụp cắt lớp vi tính (CT), chụp cộng hưởng từ (MRI) hoặc siêu âm tim. Tất cả bệnh nhân bóc tách động mạch chủ có huyết áp cao nên được điều trị bằng thuốc hạ huyết áp. Bệnh nhân bị bóc tách động mạch chủ lên thường cần phẫu thuật khẩn cấp. Bóc tách động mạch chủ xuống thường có thể được điều trị bằng thuốc đơn thuần nhưng có thể phải phẫu thuật nếu chúng làm giảm lưu lượng máu đến các cơ quan quan trọng (như là thận hoặc ruột).

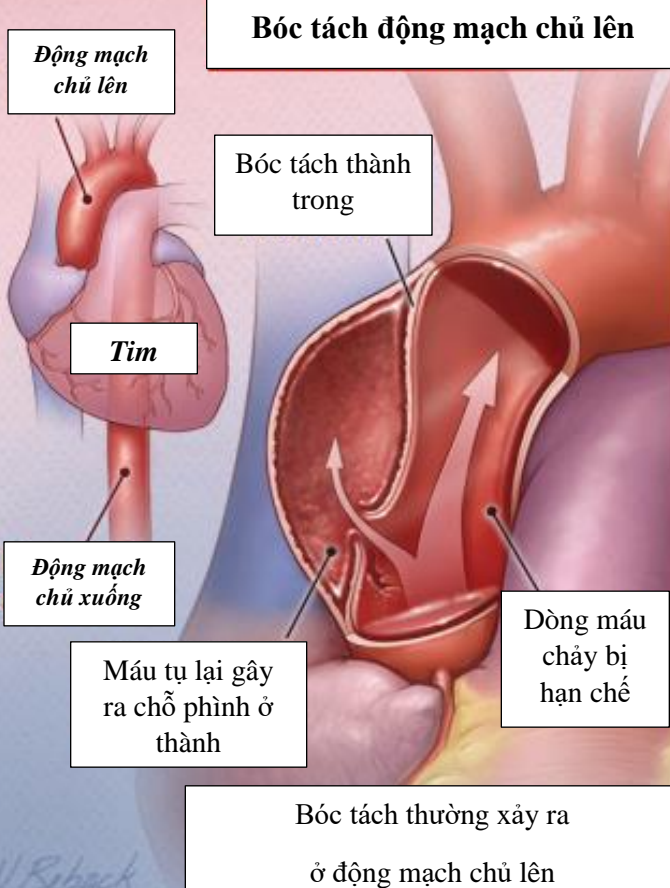
Phẫu thuật hở bao gồm phẫu thuật cắt bỏ phần bị bóc tách của động mạch chủ và thay thế bằng mảnh ghép (stent graft). Đối với bóc tách động mạch chủ lên, liên quan đến việc mở lồng ngực (phẫu thuật tim hở), và một số bệnh nhân có thể trải qua thay van động mạch chủ.

Can thiệp nội mạch động mạch chủ không cần mở lồng ngực. Thay vào đó, mảnh ghép (stent graft) được đưa vào động mạch chủ bằng một ống thông đã được đặt vào vị trí phẫu tích động mạch chủ thông qua đường động mạch bẹn.

Sau khi điều trị bóc tách động mạch chủ, bệnh nhân nên được theo dõi chặt chẽ để đảm bảo huyết áp của họ được kiểm soát tốt và nên theo dõi định kỳ hình ảnh học động mạch chủ.

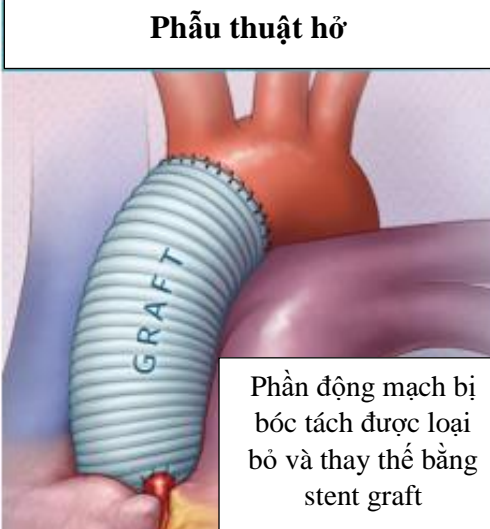
Bóc tách động mạch chủ là sự tách rời thành bên trong và bên ngoài của động mạch chủ (một mạch lớn đưa máu từ tim đến cơ thể) tạo ra một chỗ phình ra làm cản trở lưu lượng máu. Các yếu tố nguy cơ chính bao gồm giới tính nam, huyết áp cao và tích tụ mảng xơ vữa bám bên trong động mạch chủ (xơ vữa động mạch)

Bóc tách động mạch chủ lên




Bóc tách thường xảy ra ở động mạch chủ lên

Phẫu thuật hở



Can thiệp nội mạch



Đặt stent graft để gia cố đoạn động mạch chủ bị bóc tách

Các biện pháp có thể giúp ngăn ngừa bóc tách động mạch chủ bao gồm:

- Kiểm soát huyết áp bằng thuốc và hạn chế ăn muối
- Kiểm soát cân nặng thông qua chế độ ăn kiêng và tập thể dục
- Không hút thuốc lá hoặc sử dụng cocaine